

פדיון הבן

מאת הרב משה לוין

ב

כדחויגן שמקודם מברכים על ברכת שופר סוכה מגילה ורק אח"כ ברכת שהחיינו. אבל כל זה אמור בברכת המצוות. ולא בברכת הנהנין. לכן אילו האב לא היה מברך על פדיון הבן, ממילא לא היה יכול גם לברך ברכת שהחיינו, משום דשהחיינו לבד בלי ברכה קודמת לא תקנו. לכן מקדימה הגמרא את הפשיטא, שעל פדיון הבן האב בודאי מברך, ממילא יש כבר מקום לשאול מה עם ברכת שהחיינו? אולי הכהן מברך? דמטא הנאה לידיה, ואצלו היא ברכת הנהנין, וברכת הנהנין הרי מברכין שהחיינו בלי ברכה לפניה, שגם על הראיה לבד מברכין שהחיינו, או הקונה כלים חדשים שהחיינו מברכים.

אולם כל ההסברים הללו אינם מסבירים את צדדי הספק עצמם ואח טעמם. אלא, משום מה יש צורך „בפשיטא“. ועוד יש דעות, שגם על מצוות מברכין גם „שהחיינו“, מבלי לברך ברכה לפניה, שהרי על עשיית סוכה לבד יש דעות לברך ברכת שהחיינו.

לכן נ"ל, בדרך אחרת לפרש את הגמרא הנ"ל: הרי ידועות הדעות על החיוב של פדיון הבן, אם יש כאן פדיון ממש, כמו ביתר הקדושות, שהקדושה חלה על הפדיון, או הפדיון הוא פריעת חוב גרידא. כלומר התורה חייבה לתת לכהנים, חמשה סלעים? ועיין בספר „כלי שבת“ סימן כ"ט ול', שהוא רוצה להוכיח, שפדיון הבן הרי הוא כתרומה וכדבר המטביל לכריו, דיש בהם מצוות הפרשה ונתינה וכן בפדיון הבן איכא מצוות פדיה ונתינה וכנגד זה עומדת המשנה בבכורות דף מ"ט, דמת הבן לאחר

בסוף ערבי פסחית איתא: ר' שימלאי איקלע לי פדיון הבן, בעא מיניה פשיטא על פדיון הבן, אשר קדשנו במצוותיו יצונו על פדיון הבן אבי הבן מברך. ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה — כהן מברך, דקמטי זנאה לידיה, או אבי הבן מברך, דקא עביד מצוה לא הוה בידיה, אתא שאיל ביה מדרשא, אמרו לו אבי הבן מברך שתים, עיי"ש.

והקשו האחרונים, למה היה צריך להקדים מה דפשיטא ליה ולא היה לו לישאול רק שהחיינו מי מברך? ועיין צ"ח בסוף פסחים, שהקשה את זאת. ותירץ: כי באמת מצד הסברא האב צריך לברך, כי הוא בעל המצוה, אבל אם הפדיון הוא ע"י שליח, השליח בודאי לא יברך ברכת שהחיינו. כי הוא לא בעל השמחה, ובמקרה זה השאלה כיון ד" איכא זימני שאם ברכת שהחיינו יהיה על האב לבד תתבטל הברכה, כגון שהפדיון יהיה ע"י שליח. שמה תיקנו שגם הכהן יברך, אבל אם אין שליחות בפדיון הבן, בודאי אין שום ספק, שרק אביהבן מברך ולא הכהן. והנה הרא"ש בפרק קמא דפסחים. שכל מצוה שאפשר לעשות ע"י שליח מברך בעל, ומצווה שאי אפשר לעשות ע"י שליח צריך לברך בלי לפדות, ולא על פדיון. וזאת היא כוונת בעל האיבעיא שפשיטא, דהאב מברך על פדיון הבן, א"כ משמע שיש שליחות ולכך שוב בעי מי מברך שהחיינו, אולי הכהן שאף פעם לא תתבטל הברכה, אפילו הפדיון יהיה ע"י שליח, עכ"ל.

אחרים מפרשים עם פסק המהרש"ל; דברכת שהחיינו באה תמיד אחרי ברכה על גוף הדבר,

המצוה הוא ע"י שניהם ע"י האב והכהן? וגם אם נימא, שהכהן הוא גורם של ממש בפדיון, כלומר הוא מוסר את הבן לרשותו של האב ע"י הפדיון, במקרה זה, לא שייך אצל הכהן הנאה, שהרי אומרים חז"ל, שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם, המוכר עצוב והלוקח שמח וכו', אבל אם פדיון הבן זהו חוב בעלמא, הרי הכהן רק מקבל ואינו מוציא ומוסר ממנו מאומה לכן הכהן שמח ונהנה.

לאור כל זה נכון מקדימה הגמרא את „הפשיטא“ שאם אבי הבן מברך סימן שזו רק פרעון חוב, שאם לא כך, איך הוא מברך, הרי מצווה שקיומה ע"י שנים אין ברכה, ואם זה חוב, הרי הכהן נהנה והנאתו שלו, משום כך יש לומר שהכהן מברך, או דלמא האב מברך גם שהחינו, כדין וכמשפט כל מצוות, ע"כ.

שלשים, אעפ"י שלא נתן יתן, עיי"ש. ואם נימא, שאיכא כאן דין פדייה, הרי אחר מיתה אין שייך פדיה? אלא שמעמינה, שזהו רק חוב בעלמא, ונפקא מינה עוד לגבי, אם צריכים דעת כהן ואם סגי בכהן קטן נמי, כין שבכהן הוא במקרה זה רק מקבל לבד, ואין כאן מצדו שום מסירה והקנאה? וכן לענין ברכה איכא נפקא מינה, בין שתי הדעות, דאם נימא שצריכים גם דעתו של הכהן, הרי המצווה תלויה בדעת שני הצדדים של האב ושל הכהן, והרי ידוע שבמצווה התלויה בדעת שנים חכמים לא תקנו בכלל ברכה, כמו בצדקה לא מברכין משום שמא העני יתחרט ולא יקבל, וכן דעת הרמב"ם לגבי אירוסין, שמברכים ברכת אי-רוסין, רק אחרי הקידושין, ולא לפנייהם משום שמא תתחרט. מכיון שטעון גם רצונה והסכמתה, וא"כ איך שייך בכלל בפדיון הבן ברכה הרי קיום

כי תשא את ראש. זש"ה שררך אגן הסהר אל יחסר המזג (שה"ש) שררך זה סנהדרין ולמה נקראו שרר? מה השרר הזה נתון באמצעותו של אדם כך סנהדרין יושבים בלשכת הגזית שהיא אמצע בית המקדש. (תנחומא כי תשא ב') — המזג והתכונה של ראש בני ישראל — הסנהדרין הוא: השרר, המחבר את החלק העליון של הגוף — החלק הרוחני של בני ישראל המח והלב, עם החלק התחתון של הגוף החלק הגשמי של בני ישראל היינו: לבור תמיד את הדרך האמצעית המלכדת את העם.